

TỬ DUY VỀ THỂ THAO CHO MỌI NGƯỜI SẢN PHẨM SÁNG TẠO CÓ TÍNH LỊCH SỬ CỦA XÃ HỘI

Lương Kim Chung*

Thể thao cho mọi người (Sport for All) là thuật ngữ thể dục thể thao (TDTT) quần chúng mà chúng ta thường quan niệm lâu nay, trong nhiều tài liệu nước ngoài còn gọi thể thao quần chúng để phân biệt với thể thao đỉnh cao (thể thao thành tích cao) với hàm ý những người tập luyện, trình diễn, thi đấu các bài tập, các môn thể thao chỉ nhằm mục đích chủ yếu là tăng cường sức khỏe, vui chơi giải trí theo ý thích và khả năng của bản thân khác với những người cũng tập luyện, trình diễn, thi đấu nhằm đạt trình độ ngày càng cao theo con đường huấn luyện chuyên môn hóa một cách hệ thống từ tuyển chọn đến thành tài để có những thành tích như vô địch và kỷ lục tầm quốc gia và cao hơn là quốc tế. Thể thao cho mọi người là thể thao của mọi lứa tuổi, nam cũng như nữ, trong mọi nghề nghiệp, đặc biệt là thể thao ngoài giờ học của học sinh, sinh viên, lực lượng vũ trang, kể cả người có cơ thể khiếm khuyết (người khuyết tật) khi sử dụng mọi bài tập, môn thể thao, phương pháp dưỡng sinh...để rèn luyện cơ thể cả về năng lực thể chất và phẩm chất tinh thần. Đó là một nhu cầu tất yếu của mỗi người và của nhiều người khi có nhận thức, điều kiện, khả năng trong cuộc sống. Trong lý luận xã hội học TDTT đã nêu, thể thao cho mọi người có đặc điểm không gian và nhân chủng học rất rộng lớn và diễn ra có thể cả suốt đời. Nhưng thể thao cho mọi người không thuộc nhu cầu cơ bản như vật chất mà thuộc nhóm nhu cầu về tinh thần ở mức độ thứ cấp như vui chơi giải trí trong thời gian nhàn rỗi sau khi đã tạm đủ thỏa mãn các nhu cầu sinh sống. Ngay từ buổi bình minh của xã hội loài người đã xuất hiện nhu cầu vui chơi và bắt chước các động tác lao động, động tác vật, võ, giao đấu với thú dữ để vui chơi thư giãn. Trong nhiều tài liệu cổ, các nhà hiền triết đã mô tả về vui chơi, giao đấu thư giãn và trình diễn thi đấu

của người cổ đại để sau này các nhà tư tưởng triết học, xã hội học, giáo dục học thời phục hưng ở Châu Âu lý giải nguồn gốc của văn hóa thể chất và thể thao gắn liền với đời sống và rèn luyện binh lính chống giặc ngoại xâm. Vì vậy sau khi một số nhà giáo dục ở Châu Âu, đứng đầu là Pie De Cubectanh, đã thành lập Ủy ban Olympic quốc tế năm 1894 và Đại hội thể thao Olympic đầu tiên năm 1896 đã soạn thảo Hiến chương Olympic, trong đó có nhiệm vụ tuyên truyền, khuyến khích thể thao nghiệp dư tức thể thao cho mọi người. Nhiều liên đoàn thể thao ở một số nước ra đời và từng bước xuất hiện liên đoàn thể thao quốc tế vẫn mang chức trách khuyến khích thanh niên tập thể thao nghiệp dư là chủ yếu, tiêu chí sâu xa nhất của thể thao Olympic là thanh niên thông qua thể thao để phát triển toàn diện cả thể chất lẫn tinh thần. Chính vì thế, từ những năm 80 của thế kỷ 20, Ủy ban Olympic đưa ra có tính truyền thống "ngày chạy Olympic" hàng năm nhằm đề cao vai trò và lý tưởng Olympic ngày một sâu rộng ở khắp các nước trên thế giới. Trong cơ cấu tổ chức của Ủy ban Olympic quốc tế (IOC) có một Ủy ban chuyên trách thể thao cho mọi người. Trên thế giới có Hiệp hội thể thao cho mọi người (TAFISA) và theo đó ở Châu Á - Thái Bình Dương có ASFEE là thành viên mang tính khu vực, đó là tổ chức xã hội phi lợi nhuận của thể thao cho mọi người mà nước ta đã là thành viên từ năm 90 trước đây. Thể thao cho mọi người được tổ chức UNESCO rất quan tâm bởi thể thao là công cụ giáo dục, bồi dưỡng sự phát triển toàn diện thế hệ trẻ từ gia đình, trường học và ngoài xã hội. Liên hiệp quốc vào năm 1995 đã tổ chức hội nghị chuyên đề về thể thao nói chung với vai trò cực kỳ quan trọng trong việc củng cố hòa bình, hữu nghị và phát triển giữa các dân tộc trên thế giới với tựa đề "Xây dựng

*PGS.TS, Nguyên Vụ trưởng Vụ Thể thao quần chúng, Tổng cục TDTT

Thể dục thể thao hiện đã phát triển rộng khắp tới mọi đối tượng quần chúng nhân dân và trở thành một phần đời sống tinh thần của người dân (Ảnh minh họa)

một thế giới hòa bình và tốt đẹp hơn thông qua thể thao và lý tưởng Olympic". Tại diễn đàn này Tổng cục trưởng Tổng cục TDTT nước ta đã được mời phát biểu về đường lối quan điểm phát triển TDTT nước ta trước các đại diện thành viên của các quốc gia tham dự.

Như nhiều nước trên thế giới, nhân dân Việt Nam kể từ thời các vua Hùng dựng nước đến nay đã sáng tạo và sử dụng những bài tập, động tác và nhóm động tác (ngày nay gọi là bài tập và môn thể thao) để rèn luyện sức khỏe và tăng cường sức chiến đấu để chống giặc ngoại xâm và trải qua lịch sử hàng ngàn năm từng bước hình thành phẩm giá "tinh thần thượng võ" với các môn thể thao truyền thống dân tộc Việt Nam. Tư duy sáng tạo gắn liền với những yếu tố dân tộc, địa lý thiên nhiên, trình độ kinh tế xã hội và văn hóa. Vì vậy Vật dân tộc của nước ta khác Vật cổ điển ở nhiều nước phương tây, lại càng không giống Sumo của Nhật Bản, Võ cổ truyền dân tộc có hàng trăm môn phái, nhất là các bài quyền gắn với tên gọi hầu quyền, xà quyền, kê quyền, hổ quyền,... và tính văn hóa lễ

hội thể thao dân tộc thường gắn với lễ hội kỷ niệm nhiều anh hùng dân tộc như Hai Bà Trưng, Lý Thường Kiệt, Trần Hưng Đạo, Quang Trung,... cũng như hội làng mùa xuân ở hàng trăm làng xã Việt Nam.

Sự sáng tạo thể thao cho mọi người ở nước ta mang tính văn hóa chính trị, khởi đầu là phong trào "khỏe vì nước" năm 1946 diễn ra vào dịp Chủ tịch Hồ Chí Minh viết bài "sức khỏe và thể dục" đăng trên Báo cứu quốc với lời tựa đề: "Hồ Chí Minh hô hào đồng bào tập thể dục" ngày 27-3-1946. Sau này, trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc, phong trào rèn luyện thân thể theo gương Bác hồ vĩ đại trở thành khẩu hiệu hành động trong tâm thức của mỗi người dân nước ta. Đặc điểm này của TDTT nước ta khác hẳn với TDTT ở nhiều nước trên thế giới.

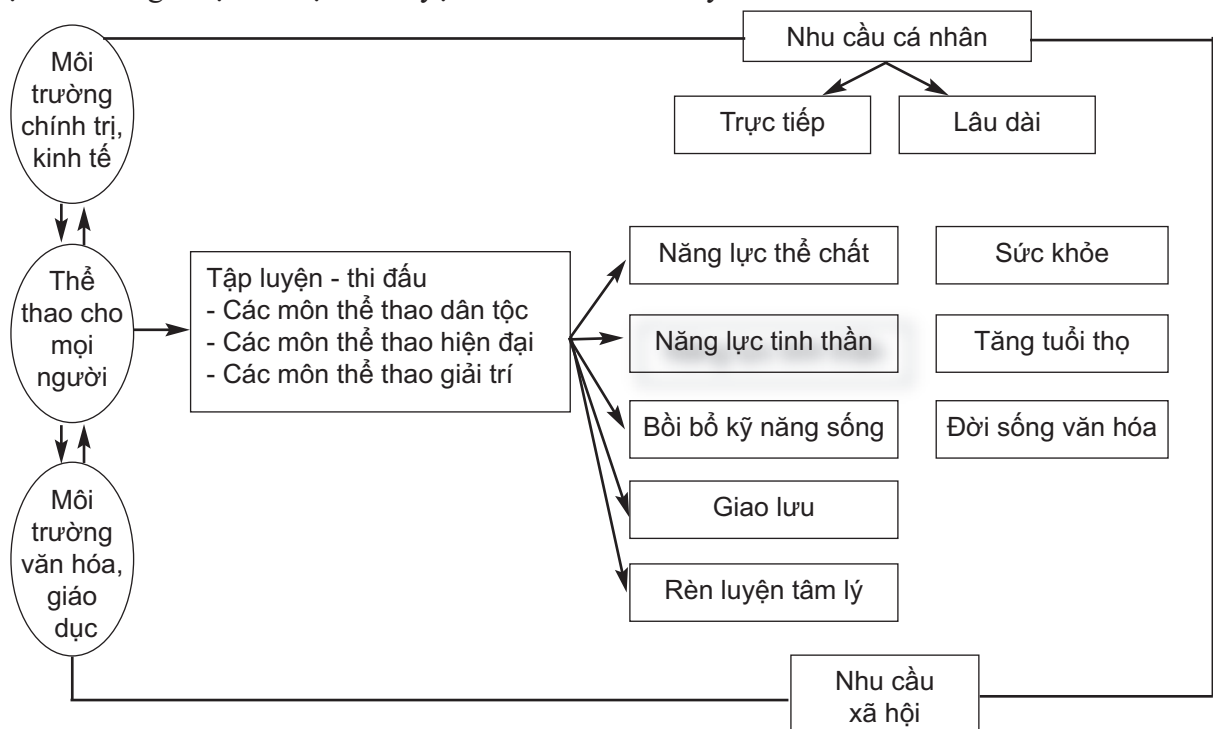
Ngày nay thể thao cho mọi người ở nước ta vừa phát huy mạnh mẽ thể thao dân tộc, vừa tiếp thu nhiều môn thể thao từ thế giới trong bối cảnh giao lưu hội nhập toàn cầu. Những năm thống nhất đất nước mới có hơn 15 môn thể thao, đến nay đã có gần 40 môn và phân môn thể thao

LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN THỂ DỤC THỂ THAO

được đông đảo thanh thiếu niên và cả người lớn tuổi lựa chọn tập luyện để vui chơi, giải trí, từ đó đã chọn lựa lứa tuổi trẻ có năng khiếu đào tạo theo cơ chế chuyên môn hóa để trở thành VĐV thành tích cao. Đồng thời nhiều môn thể thao được thế giới gọi là thể thao giải trí, thể thao mạo hiểm rất nhanh chóng du nhập vào nước ta như Golf, thuyền buồm, dù bay, lướt sóng, ô tô địa hình, leo tường, leo núi,... Sự gắn kết du lịch trở thành du lịch thể thao biển, du lịch thể thao sinh thái tự nhiên, ngày càng thu hút khách du lịch nước ngoài và trong nước. Nội dung thể thao cho mọi người phát triển cùng với thể thao thành tích cao, thể thao cho mọi người đã trở thành nhu cầu của đông đảo quần chúng nhân dân, nhiều cơ sở cung ứng dịch vụ tập luyện, vui chơi giải trí không chỉ ở các thành phố mà đã hiện diện ở các thị trấn, xã, phường khắp các địa phương. Đời sống kinh tế và tinh thần đại bộ phận nhân dân đã được cải thiện, nhận thức về giá trị của việc rèn luyện thân thể

đã có chuyển biến tích cực, trong bối cảnh cuộc sống đô thị hóa và công nghiệp hóa đã tạo ra môi trường căng thẳng về tâm lý và bệnh tật của người dân ngày càng rõ rệt. Đó là những nguyên nhân thúc con người đến với thể thao để góp phần giải tỏa tinh thần, giữ gìn sức khỏe. Trẻ em, học sinh, sinh viên không chỉ giải tỏa mệt mỏi học hành mà còn tập TDTT để bồi dưỡng thể chất, kỹ năng sống và lối sống lành mạnh như một nền tảng để thích ứng với yêu cầu giáo dục hiện đại. Thể thao cho mọi người trong thời đại cách mạng công nghiệp lần thứ 4 (4.0) đã và sẽ mở ra những điều kiện và cơ hội mới đẩy mạnh sự phát triển sâu rộng hơn nữa, những con người xã hội hiện đại sẽ coi rèn luyện thân thể bằng tập luyện thể thao là một lối sống rất nhân văn.

Tổng quát vai trò, vị trí thể thao cho mọi người thời đại công nghiệp hóa, hiện đại hóa thế hệ thứ 4 trong thế kỷ 21 có thể mô tả như sơ đồ dưới đây:

Sơ đồ 1. Vai trò, vị trí thể thao cho mọi người trong xã hội hiện đại

Tài liệu tham khảo:

1. Thủ tướng chính phủ số (2003), Quyết định số 2160/QĐ-TTg ngày 11/3/2013 phê duyệt quy hoạch phát triển thể dục thể thao đến năm 2020, định hướng đến 2030.

2. UBTTDTT (2006), *Luật thể dục thể thao*, Nxb TDTT, Hà Nội.

3. Phạm Chí Trung (2016), “Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4 và những vấn đề đặt ra”, *Tạp chí thông tin và phát triển*, Hà Nội.

4. Dương Nghiệp Chí, Vũ Thái Hồng (2010), *Xã hội học thể dục thể thao*, Nxb TDTT, Hà Nội.